

Colecția ESEURI

Coordonator: ȘTEFAN BORBÉLY

Editor: MIRCEA PETEAN

Coperta: IONUȚ TOMUȘ

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Săluc Horvat – Sub semnul lui Eminescu. pref. de Ion

Buzași. Florești: Limes, 2019

ISBN 978-606-799-292-310-3

I. Buzași, Ion (pref.)

821.135.1

© Săluc Horvat

© Copyright Editura Limes, pentru prezenta ediție

Str. Castanilor, 3, 407280 Florești – Cluj

Tel.: 0264-544109; 0723-194022

e-mail: edituralimes2008@yahoo.com

www.edituralimes.ro

SĂLUC HORVAT sub semnul lui EMINESCU

Antologie de texte critice,
alcătuită de Ștefan Vișovan;
cu o prefață de Ion Buzași

LIMES
2019

CUPRINS

Ion Buzași	
PREFAȚĂ	5
Ștefan Vișovan	
NOTĂ EDITORIALĂ	9
Gh. Bulgăr	
Cronologie Eminescu.....	15
Gh. Bulgăr	
Dicționar cronologic Eminescu.....	18
Gh. Bulgăr	
Dicționar cronologic Eminescu.....	24
Mihai Cimpoi	
Romanul lui Eminescu în fișe biobibliografice.....	27
Mihai Cimpoi	
Drumurile întrerupte („de pădure”) ale eminescologiei	33
Constantin Cubleșan	
Repere de studiu (Săluc Horvat)	38
Constantin Cubleșan	
Cronologia vieții și a operei	42
Constantin Cubleșan	
Pe margini de cărți	47
Mircea Popa	
Cuvânt despre Eminescu.....	52
Mircea Popa	
Săluc Horvat, Mihai Eminescu în critica literară actuală	63
Mircea Popa	
Săluc Horvat – 80.....	67

Marian Barbu	
Totdeauna cu Eminescu	72
Grigore Brâncuș	
Recomandare	78
Ion Buzași	
Un eminescolog din Nordul Literar	80
Ion Buzași	
O cronologie Eminescu.....	84
Gheorghe Pârja	
Ape liniștite, ape adânci	87
Viorel Mureșan	
Un dicționar de eminescologi (I).....	89
Nicolae Scurtu	
Istoricul literar Săluc Horvat la 80 de ani.....	102
Ion M. Mihai	
Săluc Horvat. Romanul din dicționar.....	104
Ion M. Mihai	
Eternul Eminescu	111
Augustin Cozmuța	
Săluc Horvat Itinerar eminescologic	114
Elena Dabija	
Mihai Eminescu în critica literară actuală.	118
Însemnări pe margini de cărți de Săluc Horvat.....	118
Doina Macarie	
O carte – document despre spiritualitatea poetului Mihai Eminescu	123
Vasile Leschian	
De la Titu Maiorescu la Petru Creția. Contribuții la un dicționar al eminescologilor.....	130
Vasile Bologa	
„Eminescu – Dicționar cronologic”	136

Gheorghe Pârja Săluc Horvat, Mihai Eminescu, în critica literară actuală	138
Gheorghe Pârja Săluc Horvat De la Titu Maiorescu la Petru Creția.....	140
V. R. Ghenceanu „Însemnări despre Mihai Eminescu” de Săluc Horvat...	143
Nicolae Scheianu Un roman palpitant într-un volum-document. Eminescu – dicționar cronologic de Săluc Horvat.....	146
Gheorghe Glodeanu Dicționarul cronologic EMINESCU.....	150
Gheorghe Glodeanu Un scriitor din „Nordul Literar”	155
Cornel Munteanu Anul Eminescu IV	157
Gheorghe Pârja în dialog cu Săluc Horvat..... DE CE EMINESCU?.....	159
Indice de nume.....	170
Contribuții eminesciene – <i>Bibliografie selectivă</i>	179

cu de generațiile actuale, de a-l face cât mai profund înțeles de acestea.

Aflat la vârsta realei senectuți, Săluc Horvat – autor, printre altele, al celui mai valoros și complet *Dicționar Eminescu* apărut în spațiul românesc – poate privi urmă cu îndreptățită mândrie și cu satisfacția îndeplinirii unei misiuni nobile: aceea de oferi contemporaneității o viziune integratoare asupra operei poetului nostru național. Cărțile sale, beneficiind de atributele sobrietății și ale obiectivității, se citesc cu folos, reprezintă o contribuție importantă la documentarea științifică asupra poetului și pot fi considerate adevărate acte de cultură, erudiție și pietate indispensabile cercetătorilor și iubitorilor lui Eminescu.

Având sentimentul rigorii depline a muncii științifice, fiind unul dintre consecvenții cercetători ai istoriei literare românești, cunoscut și apreciat eminescolog, puternic ancorat în viața culturală a Maramureșului și a țării, Săluc Horvat conturează o imagine amplă asupra dinamicii spiritualității românești. Contribuțiile sale se înscriu cu autoritate în bibliografia generală despre poetul național, iar eminescologii viitorului nu vor putea face abstracție de la ele în cercetările pe care le vor întreprinde.

Ștefan Vișovan

Gh. Bulgăr

Cronologie Eminescu

Poetul național a marcat puternic epoca modernă a culturii românești, dând un impuls gândirii, literaturii, științelor și limbii literare. Am povestit asta în teza de doctorat din 1971: „Momentul Eminescu în evoluția limbii noastre literare”, căci, într-adevăr, există un moment Eminescu în modernizarea culturii românești, ceea ce a determinat și înființarea, în același an 1971, a unei Catedre Eminescu la Universitatea București, – din păcate, cu viață scurtă.

Lucrarea de față este un argument pentru continuarea și sporirea studiilor consacrate operei copleșitoare a lui Eminescu, operă care a regenerat toate sectoarele vieții publice și culturale a poporului român; un argument pentru restabilirea Catedrei Eminescu, pentru transformarea ei într-un Institut Național Eminescu, garanție a unor acțiuni propulsive, de ordin cultural și literar și lingvistic, aici și peste hotare, așa cum fac și alte țări care au în istoria culturii lor un scriitor de talia lui Eminescu...

Săluc Horvat a avut ideea fericită de a consemna în acest *Dicționar* original de date și fapte, legate de viața și opera lui Eminescu, de-a lungul anilor, din 1736, anul probabil de naștere a unui strămoș al poetului, Petrea Eminovici, până în 1960, tot ce a putut aduna din sutele de surse documentare: amănunte semnificative și precizări instructive, cu multe citate, bina alese, menite să ne informeze despre poet și epocă.

Folosul acestei sinteze cronologice Eminescu este înțeles, cred: cunoaștem cadrul istoric al vieții culturale, în mic desigur, din două secole și jumătate; avem imaginea relațiilor

multiple dintre poet, familie, mediu literar; putem aprecia mai obiectiv reacțiile față de creația poetului, creșterea prestigiului și impunerea ei ca etalon al creației poetice, dar și al prozei publicistice, despre care Iorga spunea cu dreptate că nu e cu nimic mai prejos de marea creație lirică a lui Eminescu. Citi-torul va fi uimit să urmărească în acest *Dicționar cronologic* o sumă de detalii despre activitatea dinamică a poetului, care, departe de a fi un visător romantic, izolat, în turnul lui de fil-deș, a fost un factor dinamic, exploziv adesea, al vieții publice, culturale și, mai ales, literare de acum un secol, când Maiorescu l-a consacrat ca o zodie nouă a poeziei românești, prin publicarea în volum a *Poeziilor* în vremea dramei poetului, internat într-un ospiciu la Viena din toamna lui 1883.

De atunci, cum se poate vedea în volumul acesta, inter-esul pentru opera poetului a sporit mereu, confirmându-se previziunile lui Maiorescu, și încă, vorba poetului, „cu asupra de măsură”, că secolul nostru stă sub semnul miracolului eminescian.

Fiecare generație de literați își înnobilează creația și expresia în contact nemijlocit cu sursele eminesciene ale gân-dirii și limbajului. Dicționarul de față atestă cu lux de amănunte ce a fost *Eminescu după Eminescu*, după expresia me-morabilă a lui Alain Guillerrou, profesorul de limbă și cultu-ră română de la Sorbona, autorul cunoscutei teze de doctorat „Geneza interioară a poeziilor lui Eminescu” (Paris, 1963, trad. rom. 1977). Mai ales în ultimele trei decenii, studiile consacrate vieții și operei lui Eminescu s-au acumulat cu mult peste numărul celor apărute în primele șapte decenii de la încheierea dramatică și imprevizibilă a muncii lui, acum un secol.

Lucrarea lui Săluc Horvat, perfectibilă ca orice dicțio-nar, prezintă o vastă imagine a afirmării poetului în anii crea-

ției sale, pe care îl urmărim acum în toate implicațiile forței geniului pe care Călinescu l-a definit în această formulă me-morabilă, vorbind despre metafora eminesciană: „Un geniu este, de plânge sau râde, un gânditor care lasă o dâră sonoră de foc pe traiectoria lui cosmică, dând o lecție de construcție umanității”.

Reperetele cronologice din acest dicționar evocă sobru ce lecție de construcție spirituală ne-a lăsat Eminescu.

(Prefață la *Dicționarul cronologic*, Baia Mare,
Editura Gutinul, 1994)

Dicționar cronologic Eminescu

O contribuție aparte la cunoașterea vieții și operei lui Eminescu, în cadrul dezvoltării istorice a societății românești, timp de peste un secol și jumătate, este recentul *Dicționar cronologic Eminescu* (Editura „Gutinel” Baia Mare, 1995), tipărit de un cercetător avizat și un bibliograf competent, un istoric literar, în același timp, Sălcuț Horvat, volum în care sunt consemnate în detaliu datele cronologice ale apariției și afirmării lui Eminescu, cu referințe la antecedentele familiei și apoi la consacrarea operei, de la publicarea *Poeziilor* (1883), până în 1992, unde se oprește cronologia începută cu 1735, „anul probabil de naștere a lui Petrea (Petru) Eminovici”, străbunicul poetului, de fel de la Blaj, cum indică cele mai noi cercetări.

Autorul a adunat tot ce a putut găsi pentru fiecare an, în legătură cu familia lui Eminescu, până a ajunge la epoca scurtă a vieții acestuia (1850-1889), pentru care informațiile sunt amănunțite și instructive, căci sunt consemnate legăturile, confruntările, manifestările, etapele vieții și ale creației, precum și mediul în care acesta a trăit. Avem, astfel, o imagine amplă a dinamicii spiritualității românești, iar cititorul poate urmări fapte și oameni în ipostaze puțin sau deloc cunoscute.

Chiar de la început citim: „1755. În catalogul Școlii din Blaj sunt înmatriculați 4 elevi cu numele de Iminovici. Acest fapt îndreptățește ideea originii ardelenă a ramurii Iminovici” (p. 11); și asta era la un an de la deschiderea în 1754 a Școlilor Blajului, moment istoric (pe care l-am evocat în „Academica”, 1995, nr. 5, p. 9, la împlinirea a 240 de ani de

la acel eveniment memorabil) care avea să ne readucă la izvoarele romanității, la Roma, întorcându-ne cu fața spre Occident, spre marile culturi ale Europei iluministe. Aflăm acum și faptul că în „ziarul Eminescu, apărut cu ocazia dezvelirii bustului poetului la Botoșani”, este consemnată o altă dată (presumtivă) de naștere: „a văzut lumina zilei în satul Dumbrăveni, județul Botoșani, în anul 1848, în ziua de Sfinții Arhangheli, pentru care i s-a dat numele de Mihai din botez” (p. 15; nu se indică de unde deține autorul această informație). Dar „singura dată dovedită prin acte certe, celelalte rămân până la această dată simple prezumții” (p. 17) este 15 ianuarie 1859, cum se știe.

Folosul acestei lucrări stă în bogăția informativă, sistematizată cronologic, cu detaliul grăitor, uneori inedit, legat de existența poetului, momentele ei fiind când dificile, când penibile, rareori luminoase. Poetul trăind printre oameni – și ce oameni! –, comentează el însuși faptele și personalitățile vremii, încât sunt în *Dicționar* repere ale spiritualității noastre, reflectată expresiv prin textele poetului, ori configurată pitoresc de interlocutorii săi. Prezența lui în „Junimea” lui Maiorescu, scrisorile către Iacob Negruzzi, dialogurile și colaborarea cu Slavici, maturitatea și înălțimea lor de cuget în organizarea Serbării de la Putna, întru amintirea glorioasă a lui Ștefan cel Mare, ctitorul lăcașului sfânt și eroul creștinătății, țin de anii 1870-1871. La serbările Putnei, Eminescu a pus să se scrie pe steagurile tineretului, adunat acolo: „Cultura este puterea popoarelor”, amănunt de adăugat în relatările despre acel eveniment major (la p. 62), unde, de altfel, putem citi aproape o pagină (reprodusă după cartea lui Petru Vintilă, *Romanul cronologic Eminescu*), din „amintirile” lui T. V. Stefanelli. Dar cât de plini au fost acei ani 1870-1875, prin afirmarea lui Eminescu, Slavici, Maiorescu ș. a., în dezbateri,

controverse, ostilități și aspirații creatoare care au pus pecetea modernizării și înnoirii în limba și literatura națională.

Dicționarul pune în lumină cursul inegal al detaliilor de viață și de creație eminesciană; unii ani abundă în amănunte grăitoare și definitorii pentru puternica personalitate a poetului, – alții sunt mai săraci și uniformi în desfășurarea faptelor. 1874 începe cu insistența lui Maiorescu să se pregătească pentru un post de profesor de filosofie la Universitatea din Iași; cum se știe, Eminescu e reticent, cu scrupule și îndoieli, cu spiritul pururi liber de orice constrângeri, credincios propensiunilor lui lirice, meditației și fanteziei – izvorul poeziilor sale.

Ajunge director al Bibliotecii Universității, situație care-l mulțumește, trăind printre cărți, la adăpost de grija zilei de mâine. Slavici îi scrie lui Iacob Negruzzi o scrisoare admirabilă, lăudând talentul și noblețea poetului, erudiția și generozitatea lui: „Eminescu este dintre acei puțini oameni care nu sunt meniți a vieții în societate, pentru că nu-și află semeni ... El este o literatură vie, galerie în care la tot momentul se produc noi întrupări frumoase”. (p. 81). În 1876, în frământările umiltoare ale contestării activității lui de revizor școlar, după ce a ajuns la tribunal, acuzat de pierderi de cărți din Biblioteca unde funcționase, suferind de ostilitatea mediului și a autorităților, cere Veronicăi Micle „de a stăruî să fiu numit pedagog, pentru a avea din nou culcuș și o bucată de pâine pe care o doresc de două zile și n-am cu ce s-o cumpăr” (p. 102). În aceste condiții amare, el are putere de a scrie poeme de mare frumusețe și, revers al condiției umane dramatice, tipărește deodată, în *Convorbiri literare*, la 1 septembrie 1876, patru poeme: *Crăiasa din povești*, *Dorința*, *Lacul*, *Melancolie*, a căror substanță antinomică ilustrează adevărul tezei formulate de poet într-un manuscris, idee care domină întreaga sa creație: „Antitezele sunt viața”. Salvarea din mizeria materia-

lă îi vine de la „Curierul de Iași”, unde se angajează ca redactor, scriind vreme de un an un mare număr de articole admirabile, toate tipărite acum în ediția națională, inițiată de Perpessicius; publicistica poetului e cuprinsă în cinci mari volume: *Opere, IX-XII*. A continuat apoi, din toamna lui 1877, activitatea de jurnalist, extrem de activ la *Timpul*, chemat în redacție de Maiorescu, odată cu Slavici și Caragiale: o redacție ilustră și eficace, mai ales prin pana lui Eminescu și Slavici. Articolele din seria intitulată *Icoane vechi și icoane nouă* ilustrează erudiția, spiritul critic și stilul incomparabil ale lui Eminescu și stârnesc admirație în „Junimea” de la Iași, cum spunea Negruzzi: „... au fost găsite minunate scrise și minunate cugetate. S-a recunoscut în «Junimea» de îndată pana lui Eminescu” (p. 120). Cum zicea Iorga, publicistica lui Eminescu nu este mai prejos decât poezia lui genială. Perioada de șase ani la *Timpul*, care se bucură aici de o consemnare sistematică a muncii și creației lui Eminescu, cu imaginea creionată a relațiilor sale cu oameni importanți în epocă, este un adevărat roman al unei biografii nepereche. Un alt an, 1879, plin de mari realizări lirice (serii de poeme la *Convorbiri*; 1 februarie, 1 septembrie, 1 octombrie), numeroase articole din ziar și o palpitantă corespondență cu Veronica Micle. Fertil este și anul *Scrisorilor*, 1881, dar munca cotidiană la ziar îl macină până la epuizare. În 1883 participă, la 5 iunie, la serbarea dezvelirii statuii lui Ștefan cel Mare la Iași, pentru care pregătise spre lectură faimoasa *Doină*, cu accentele ei de viguros patriotism, și pe care o prezintă „Junimii”, seara, producând o mare impresie, încât junimiștii, atât de rezervați și, mai ales, critici, aplaudară puternic, s-au ridicat în picioare, îmbrățișând pe poet; a fost cântecul lebedei.

Istoria receptării operei se întinde pe mai bine de un secol și consemnarea ei cronologică în acest *Dicționar* este dintre cele mai instructive completări de istorie literară și de

relații culturale românești cu centrele străine de înaltă cultură. Este istoria unui „Eminescu după Eminescu”, cum a numit, inspirat, această perioadă a literaturii române, profesorul francez Alain Guillerrou. Se citește cu emoție și azi cuvintele lui Maiorescu din scrisoarea trimisă poetului, în februarie 1884, anunțându-i succesul *Poeziilor* tipărite, îndemnându-l la optimism și refacere a dinamismului creator, iar după o excursie în Italia, care trebuia să-i ridice moralul, Eminescu, restabilit, putea urma acest apel direct și semnificativ: „... la reîntoarcere mai încălzește-ne mintea și inima cu o rază din geniul d[um]itale poetic, care, pentru noi este și rămâne cea mai înaltă încorporare a inteligenței române” (p. 172). Maiorescu a spus-o: un text memorabil!

Cum l-au prețuit urmașii, cum cei mai de seamă scriitori au stat sub puterea verbului său și au fost solidari în ucenicia marii arte a cuvântului, de la Vlahuță la Arghezi, Goga, Blaga, Bacovia, Sadoveanu, ori cum s-a difuzat opera lui Eminescu în toată românimea din țară și din lume, prin simpozioane, sesiuni științifice, la împlinirea secolului de la dispariția tragică a poetului, ce cărți, studii, comunicări, analize s-au publicat despre creația lui unică, toate detaliile, în curgera secolului, se pot citi în acest *Dicționar*. Se pot face, desigur, adaosuri și completări materialului inclus în volum, aria bibliografiei lui Eminescu fiind foarte întinsă: la pag. 221, de notat că, în 1895, viitorul patriarh Miron Cristea a tipărit, în maghiară, prima teză de licență asupra operei lui Eminescu, pe care, după ce am semnalat-o în „Telegraful” de la Sibiu, mitropolitul Antonie Plămădeală a publicat-o, tradusă în română. La pag. 245, unde se indică decesul lui G. Călinescu, la 12. III. 1965, ar putea fi menționată ultima sa „cronică a optimistului”, despre *Metafora eminesciană*, în care criticul definește, în felul său inspirat, geniul eminescian: „Un geniu este, de plânge sau de râde, un gânditor care lasă o dâră sono-

ră de foc pe traiectoria lui cosmică, dând o lecție de construcție umanității”, – definiție care i se potrivește și criticului. Datele pentru anii 1965-1970 sunt sumare, dar e bine că se notează (p. 247) înființarea *Catedrei Eminescu* în 1971, fapt subliniat, la timpul potrivit, de Cioculescu și D. Macrea; am făcut parte din nucleul primordial al acestei catedre, cerută încă de Pompiliu Constantinescu, în 1939. Din neglijența și dezinteresul celor chemați s-o susțină, Catedra a dispărut la o reorganizare administrativă birocratică, anticulturală, la numai doi ani de la înființare. Cât despre „Colocviul” *Eminescu după Eminescu de la Sorbona*, din 12-15 martie 1976 (p. 250), se cuvine spus că a fost organizat și patronat de directorul de studii românești, șeful Catedrei de română de la Sorbona, prof. Alain Guillerrou, prieten și vorbitor de limbă română, ajutat de colegul nostru Ion Oana, lector atunci la Paris; A. Guillerrou a adus la București, în august 1995, „Bienala limbii franceze”, pe care a înființat-o și a condus-o din 1961.

Dicționarul cronologic Eminescu, alcătuit de Sălcu Horvat, este un act de cultură, de pietate, de erudiție, indispensabil cercetătorilor și iubitorilor operei lui Eminescu, carte pe care, deschizând-o la orice pagină, aflăm detalii despre afirmarea eclatantă a celui mai expresiv și reprezentativ geniu al spiritualității noastre.

(Gh. Bulgăr, *Momentul Eminescu în cultura română*, București, Editura Saeculum, 2000, p. 160-163)

Dicționar cronologic Eminescu

După cronologia lui Ion Crețu din ediția Eminescu, *Poezii*, a Bibliotecii pentru Toți, destul de sumară, dar, firește, instructivă pentru cititorii Poetului de totdeauna, avem acum un adevărat *Dicționar cronologic Eminescu* de Săluț Horvat, Editura „Gutinel” Baia Mare, 1995, în care putem urmări, de la începuturile atestate ale familiei sale – din 1735, „anul probabil de naștere a lui Petrea (Petru) Iminovici”, străbunicul Poetului, de fel din Blaj, cum indică și cercetările cele mai noi, până la 1992, unde se oprește cronologia, tot ce s-a întâmplat în istoria, viața și creația poetului, tot ce s-a legat de activitatea sa, ca și cele mai importante contribuții la cunoașterea și difuzarea în lume a operei sale. Multe, foarte multe detalii de interes istoric, cultural, literar în speță, semnificative pentru istoria culturii noastre de-a lungul a două secole și jumătate, sunt consemnate și însutite adesea de citate și atestări documentare puțin cunoscute; de aceea, *Dicționarul* acesta este instructiv, în special pentru învățământul de toate gradele. Aflăm, de pildă, că în „1755, în catalogul Școlii din Blaj sunt înmatriculați 4 elevi cu numele de Iminovici”, la un an, deci, de la momentul istoric al deschiderii acelei Școli faimoase, din care vor apărea corifeii Școlii Ardelene, promotorii renașterii naționale, cei care ne-au întors cu fața spre Apus, pentru a ne integra în cultura și aspirațiile romanității, după secole de izolare și de conviețuire „sub teroarea istoriei” (Mircea Eliade), în contextul cultural, istoric, spiritual, oriental-balcanic, bizantino-slav. Contribuția însemnată a lui Ion Roșu: *Legendă și adevăr în biografia lui M. Eminescu*, vol. I, *Originile*, din 1989, a rămas până azi incompletă, din păcate,

dar autorul acestui *Dicționar* a folosit toate sursele documentare, (precum cele publicate de Aug. Z. N. Pop), pentru a da lucrării un caracter cât mai bogat informativ, cu unele extinderi, poate, excesive (precum cele despre manifestările culturale Eminescu din ultimele două decenii); – cele de la Centenarul morții poetului (1989) cuprind vreo 17 pagini.

Dincolo de informația exactă despre fapte și oameni, legați de Poet într-un fel, *Dicționarul* se impune prin texte relevante, prin citate memorabile, care subliniază detalii din biografia și creația Poetului. Despre călătoria Poetului de 16 ani spre Blaj, la data de 27 mai 1866, citim: „Când grupul la care s-a alăturat s-a apropiat de oraș (Blaj), spune același Cotta, Eminescu și-a luat pălăria și a salutat strigând: Te salut din inimă, Romă Mică” (p. 30); sau, când Maiorescu îi propune, în 1874, un post de profesor de filosofie, în perspectiva afirmării sale universitare, Poetul se simte copleșit și nepregătit suficient: „Pot eu ca, fără un plan de studii hotărât, pe care să-l fi prelucrat în întregime, să îndrăznesc, la vârsta mea, să mă apuc de acest lucru?” (5 febr. 1874, p. 77). Când Eminescu se mută la București, ca redactor la „Timpul”, primele lui articole fac o impresie deosebită.

Citim opinia lui Negruzzi despre seria celebră de șase articole cu titlul general: *Icoane vechi și icoane nouă*, din „Timpul”, decembrie 1877, în scrisoarea către Slavici, că acele articole „au fost găsite minunat scrise și minunat cugate” (p. 120). Apoi din scrisoarea lui Maiorescu către Eminescu, vestindu-i biruința volumului de *Poezii*, apărut la 22 dec. 1883, ediția princeps, și lămurindu-i, cu mare tact psihologic, cauzele bolii și sperata redresare a forțelor lui fizice (p. 171-172), pagini care oferă o lectură ce nu se uită, mergând din an în an, până în 1992, consemnarea receptării, cercetărilor, studiilor, articolelor, manifestărilor legate de Poet. Desi-